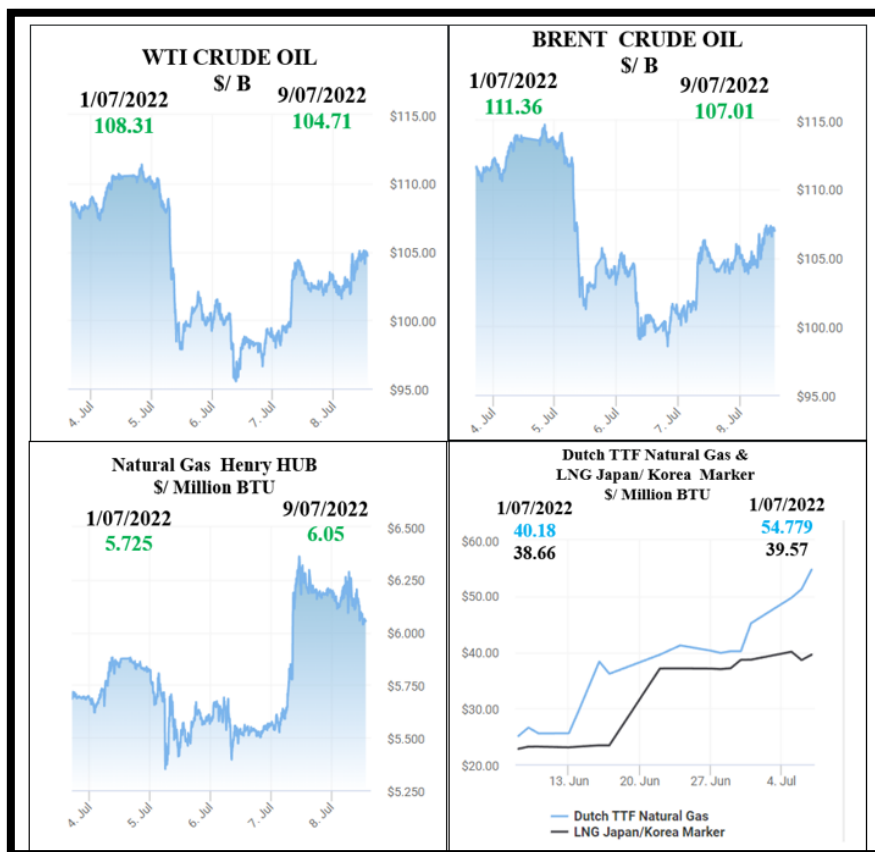

پایش بازار

قیمت حاملهای انرژی در ۷ روز اخیر عمدتاً با کاهش همراه بوده و بازار انرژی بعد از مدتها بازدهی ماهانه منفی را برای سرمایه‌گذاران رقم زده است. مهمترین تحولات این هفته را باید به جدی شدن چشم‌اندازها نسبت به رکود اقتصادی در ماههای آتی، رکوردشکنی شاخص دلار و شکست سقف ۲۰ ساله، پررنگ شدن نقش چین در تحولات بازار انرژی، عدم توافق اولیه در مذاکرات دوحه و تحریمهای جدید نفتی ایالات متحده علیه شرکتها و طرف‌های معامله با ایران، تداوم اثرات طرح کارتل نفتی، دستور پوتین برای تکمیل پروژه گاز مایع ساخالین-۲ و پرداخت بهای گاز مایع روسیه به روبل، و در انتها تحولات جنگ روسیه-اوکراین نسبت داد.

در روز جمعه بهای معاملات نفت برنت با ۲۵ سنت معادل ۰.۲ درصد کاهش، به ۱۰۴ دلار و ۴۰ سنت در هر بشکه رسید. نفت برنت پس از ریزش بیش از دو درصدی که روز چهارشنبه داشت، روز پنج‌شنبه حدود چهار درصد بهبود پیدا کرده بود. بهای معاملات وست تگزاس اینترمدیت آمریکا با ۴۱ سنت معادل ۰.۴ درصد کاهش، به ۱۰۲ دلار و ۳۲ سنت در هر بشکه رسید. شاخص نفت آمریکا روز گذشته با ۴.۲ درصد

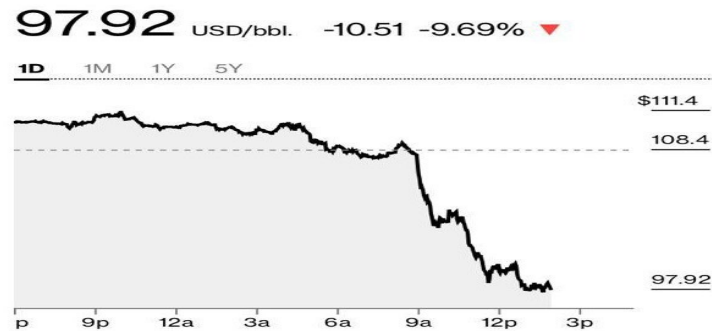
افزایش بسته شده بود. هر دو شاخص در مسیر دومین کاهش هفتگی متوالی قرار دارند. معاملات هفته جاری شاهد سقوط آزاد قیمت‌ها در روز سه شنبه بود که در جریان آن، بهای وست تگزاس اینترمدیت هشت درصد و نفت برنت ۹ درصد سقوط کرد. افت ۱۰ دلار و ۷۳ سنتی نفت برنت، سومین کاهش روزانه بزرگ قیمت این شاخص از زمان آغاز معاملاتش در سال ۱۹۸۸ بود.

آمارها نشان می‌دهد، از مجموع ۴ هزار میلیارد مترمکعب گازی که در جهان تولید شده، آمریکا ۲۳ درصد آن را به خود اختصاص داده است. بعد از آمریکا روسیه با ۱۶ درصد از تولید گاز جهان در رتبه دوم قرار دارد و ایران با سهمی ۶ درصد در رتبه سوم تولید گاز جهان است. بعد از ایران به ترتیب چین و قطر با سهمی ۵ و ۴ درصدی قرار دارند. در زمینه مصرف نیز آمریکا و روسیه رتبه‌های اول و دوم را به خود اختصاص داده‌اند. با این حال سومین مصرف‌کننده بزرگ گاز جهان چین است و در رتبه چهارم ایران قرار دارد. ایران در حالی رتبه چهارم مصرف را به خود اختصاص داده که در مقایسه با ۳ کشور اول مصرف‌کننده گاز از نظر جمعیت، وسعت و همچنین رشد اقتصادی فاصله معناداری دارد. ایران اگرچه ۳۶ درصد از گاز منطقه خاورمیانه را تولید می‌کند اما در مصرف سهمی ۴۲ درصدی دارد. ادامه این روند، تراز منفی گاز را به دنبال خواهد داشت و ایران که در حال حاضر سهمی ۲ درصدی از تجارت گاز دارد را به واردکننده گاز تبدیل می‌کند.

اوپک از رشد ۷۷ درصدی درآمد نفتی این سازمان در سال ۲۰۲۱ خبر داد و اعلام کرد ایران نیز در این سال بیش از ۲۵ میلیارد دلار که ۳ برابر سال گذشته است، درآمد از محل صادرات نفت کسب کرده است. سازمان کشورهای صادرکننده نفت خام در گزارش سالانه خود از درآمد ۵۶۰ میلیارد دلاری این سازمان از فروش نفت در سال ۲۰۲۱ خبر داد که این رقم نسبت به سال قبل از آن ۷۷ درصد افزایش یافته است. درآمد ۱۳ عضو اوپک از صادرات نفت در سال پیش از آن ۳۱۷ میلیارد دلار اعلام شده بود.

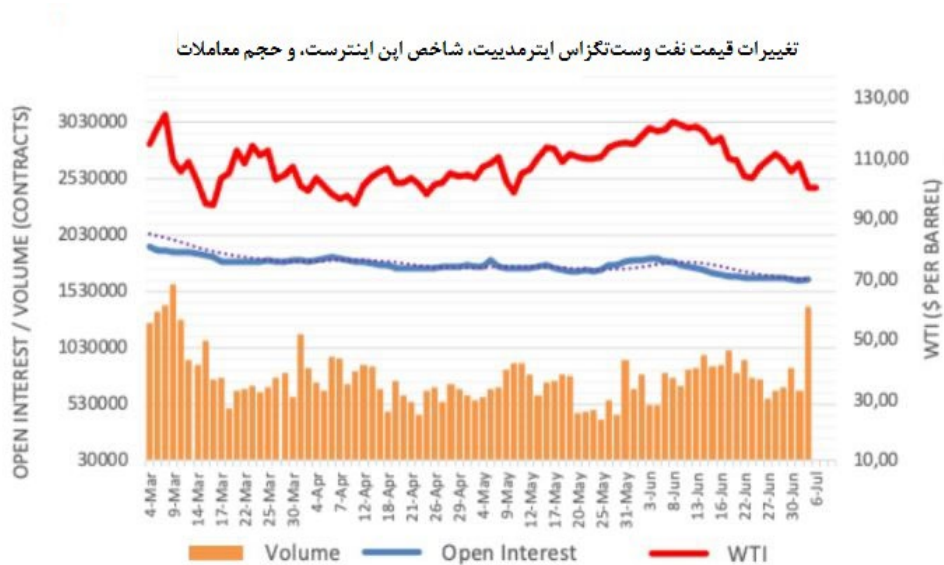
تفسیر هفته

۱. بالاخره بعد از مدتها، نفت که این روزها به ابزاری برای تعیین معادلات سیاسی و تقابل کشورها تبدیل شده، بازدهی ماهانه منفی را برای سرمایه‌گذاران بازار انرژی ثبت کرد. جالبتر آنکه، تنها در روز سه شنبه ۱۴ تیر، نفت برنت با ثبت کاهش ۹.۵ درصدی یکی از بیشترین نوسانات روزانه قیمتی را تجربه کرد. نفت وست تگزاس اینترمدیت هم بعد از حدود سه ماه به قیمت‌های پایینتر از ۱۰۰ دلار در هر بشکه رسید که در نمودار ۱ قابل مشاهده است. به گزارش بلومبرگ، نفت وست تگزاس اینترمدیت در معاملات روز سه شنبه با ثبت افت ۹.۶۹ درصدی، سطح قیمت ۱۰۸ دلاری را از دست داد و به قیمت ۹۷.۹۲ دلار در هر بشکه رسید.

نمودار ۱. تغییرات قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت، ۱۴ تیر (بلمبرگ)

نکته حائز اهمیت بررسی برخی از شاخصهای آماری بازار قراردادهای آتی بوده که ادامه این روند کاهش قیمت را در یک بازه زمانی کوتاه مدت تضمین می کند. در نمودار ۲ تغییرات هفتگی قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت در بازه زمانی ۴ مارس تا ۶ جولای قابل مشاهده است.

نمودار ۲. تغییرات هفتگی قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت در بازه زمانی ۴ مارس تا ۶ جولای. خط قرمز: قیمت، خط آبی: شاخص اپن اینترست، خط نقطه چین: شاخص اپن اینترست - میانگین متحرک ساده ۱۰ روزه و خطوط نارنجی: حجم معاملات (CME Group)

طبق نمودار ۲ شاخص اپن اینترست^۱ که به مجموع قراردادهای آتی باز در بازار مشتقه اشاره دارد در یک هفته اخیر حدود ۱۴۰۰۰ هزار واحد افزایش را در بازار آتی نفت وست تگزاس اینترمدییت بخود دیده و

^۱ OI: Open interest

در همین حال، حجم معاملات این کالا نیز با رشد حدود ۱.۵ میلیون بشکه‌ای همراه بوده است. افزایش این‌اینترست و حجم معاملات در ادبیات تحلیل روانی بازارها، نشانگر تایید روند فعلی در یک بازه کوتاه‌مدت بوده و به تحلیل گروه اقتصادی CME ادامه کاهش قیمتی دور از انتظار نیست. اهمیت نوسان قیمتی بزرگ موجود در نمودار ۱ از کاهش قیمت نفت در بازه یکماه اخیر کمتر نبوده و یکبار دیگر بازیگران و سرمایه‌گذاران بازار انرژی را با این واقعیت مواجه کرده که نفت را بعنوان یک کالای استراتژیک نمی‌توان در بازه‌های بلندمدت سالانه، ماهانه، و حتی هفتگی تحلیل کرد چرا که ذات قیمت نفت به عدم قطعیتها، عوامل غیراقتصادی، و در راس آنها تحولات سیاسی گره خورده که روند تغییرات قیمتی را وابسته به روز و حتی ساعت کرده است. نکته قابل تامل اما به تکرار زیاد یک عبارت در فضای کارشناسی گره خورده و به تحلیل بسیاری از خبرگان بازار انرژی، نه جنگی در اوکراین خاتمه یافته و نه ویروس جدیدی بمانند کووید-۱۹ در جهان شایع شده که این چنین منجر به افت تمامی بازارها از جمله بازار انرژی شود. «رکود اقتصادی» همان عبارت پرتکرار این روزهای تمامی رسانه‌هاست که چشم‌انداز تاریکی را پیش روی اقتصادهای جهانی قرار داده است. به گزارش خبرگزاری اسپسوس، مهمترین اولویت و چالش دنیای امروز تورم بوده و در آینده نزدیک این رکود اقتصادی است که به بزرگترین معضل اقتصادهای جهانی تبدیل خواهد شد.

نکته جالب تحلیل موسسه گلدمن ساکس در مورد بازار انرژی است که از اتمام سقوط نفت در هفته اخیر خبر داده و عمده دلیل آن را ترس از رکود اقتصادی و کاهش تقاضا عنوان کرده است. تحلیلگران این موسسه معتقدند با وجود این که احتمال رکود اقتصادی افزایش یافته اما اقتصاد جهانی در حال رشد است و پیش‌بینی می‌شود که تقاضای نفت خام در سال ۲۰۲۲ بیشتر از رشد اقتصادی باشد. به عقیده این موسسه تغییری در پارامترهای بنیادی بازار نفت رخ نداده و کاهشهای قیمتی اخیر بیشتر ناشی از ترس سرمایه‌گذاران از رکود اقتصادی بوده و با ورود چین و افزایش تقاضا این کاهشها جبران خواهد شد. در کنار نگرانیها نسبت به رکود اقتصادی، باید به تداوم اثرات افزایش نرخ بهره برای مقابله با تورم در ایالات متحده و اتحادیه اروپا نیز اشاره کرد. قیمت سوخت در اقتصادهای جهانی شدت افزایش یافته تا آنجا که در اعتراض به این وضعیت، رانندگان بریتانیایی با پارک کردن خودروهای خود در یک اقدام نمادین یکی از خیابانهای انگلیس را مسدود کردند. قیمت بنزین در اسرائیل به بالاترین میزان در ۸ سال گذشته یعنی ۲.۳۵ دلار در هر لیتر رسیده است. در استرالیا افزایش قیمت بنزین، گاز، و برق موجب شده تا در هفته اخیر زمزمه‌های جدی از راه‌اندازی و توسعه نیروگاههای اتمی به میان بیاید. براساس نظرسنجی اختصاصی موسسه اسپسوس، ۷۰ درصد مردم کانادا حتی توانایی پرداخت هزینه بنزین مورد نیاز خود را ندارند. همینطور که مشاهده می‌شود تقریباً در اکثر نقاط دنیا

بحران سوخت جدی بنظر میرسد. در این میان جو بایدن برای مقابله با تورم انرژی سیاستهای زیر را در عرصه داخلی پیش گرفته است:

- الف- برگزاری جلسه با شرکتهای نفتی جهت بررسی راههای افزایش ظرفیت تولید و کاهش قیمت بنزین.
  - ب- تعلیق سه ماهه مالیات ۱۸.۴ سنتی به ازای هر گالن بنزین.
  - ج- بستن مالیات بر کارتل های نفتی.
  - د- بازگرداندن احتمالی ممنوعیت صادرات نفت ایالات متحده آمریکا.
  - ه- کاهش احتمالی تعرفه های چین به منظور مبارزه با تورم.
- سیاستهایی که فقط نخستین مورد آنها عملیاتی شده است. در این میان واکنش جف بزوس، موسس و مدیرعامل اسبق آمازون به صحبت های اخیر رییس جمهور آمریکا جالب توجه است. به گزارش فاکس نیوز، جو بایدن با بیان این که عصر حاضر «زمان جنگ و خطر جهانی» است، از شرکت هایی که پمپ بنزین ها را اداره می کنند خواست تا قیمت بنزین را پایین بیاورند، جف بزوس اینگونه اظهارات را ناشی از بی اطلاعی کاخ سفید نسبت به عوامل بنیادی اثرگذار بر روی تورم دانست. بطور خلاصه می توان سه علت را زیربنای وضعیت تورمی فعلی و تشدید آن دانست:
۱. افزایش تقاضا در بازارها با پایان همه گیری کووید-۱۹ و شروع فصل سفرهای تابستانی و عدم توانمندی در مدیریت زنجیره تامین کالایی
  ۲. پیامدهای تنش روسیه-اوکراین، اختلال در تامین منابع غذایی و انرژی، و افزایش قیمتها
  ۳. ابهام در مورد تصمیمات آتی فدرال رزرو و بانک مرکزی اروپا
- البته در انتها لازم است به گزارش بلومبرگ در مورد بهبود وضعیت در بخش غذایی اشاره کرد. به گزارش این خبرگزاری، نگرانیها در مورد افزایش هزینه های جهانی غذا در حال کاهش است زیرا قیمت همه چیز از روغن های پخت و پز گرفته تا گندم و ذرت، با افزایش عرضه فیزیکی به پایین ترین سطح در چند ماه اخیر رسیده است و سرمایه گذاران شرطهای صعودی خود را در بازارهای آتی کاهش می دهند. قیمتها به سطح قبل از حمله روسیه به اوکراین بازگشته است. در نمودار ۳ وضعیت شاخص کشاورزی بلومبرگ که سابقا با عنوان شاخص کشاورزی داو جونز نیز شناخته میشد، آمده است.

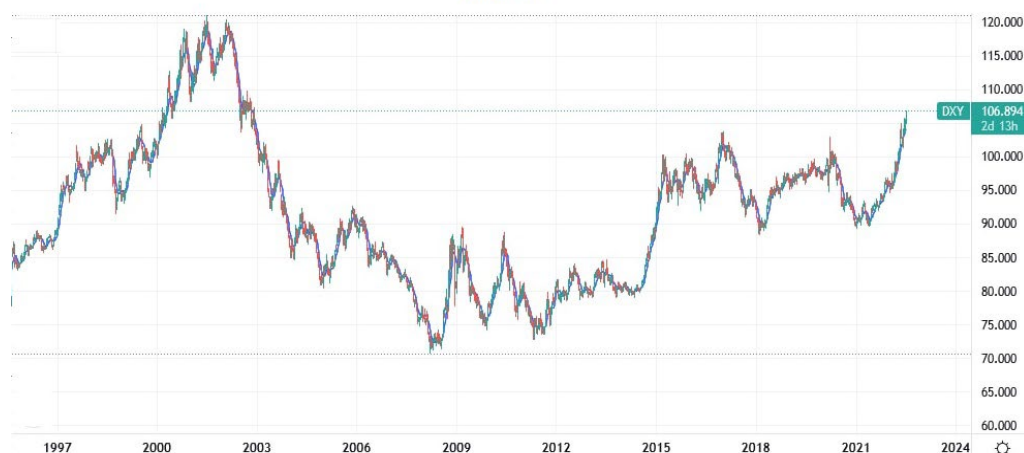

نمودار ۳. شاخص کشاورزی بلومبرگ در یکسال اخیر (بلومبرگ)

افزایش احتمالی مجدد نرخ بهره طی ماههای آتی برای مقابله با تورم، احتمال رکود اقتصادی را افزایش خواهد داد. در نشست روز پنجشنبه مسئولین فدرال رزرو، بر لزوم مجدد افزایش ۰.۷۵ نرخ بهره تاکید شد و استر جورج، رئیس بانک فدرال رزرو کانزاس تنها مقام رسمی بود که از سیاست انقباضی حمایت نکرد. در انتها شاید بتوان از زاویه‌ای دیگر دلیل کاهش قیمت‌ها در یکماه اخیر در بازار انرژی و مواد غذایی را اینگونه تفسیر کرد که مصرف‌کنندگان سوخت و مواد غذایی با توجه به قدرت خرید کمی که دارند، دست از تامین نیازهای اساسی خود کشیده و افت قیمت‌ها نه بعلت عوامل بنیادین که بعلت آسیب دیدن تقاضا در بازارها بوده است.

۲. از دیگر عوامل مهم اثرگذار بر قیمت‌ها در هفته اخیر، رکورد شکنی شاخص دلار بود. شاخص دلار آمریکا که با نام‌های USDX و DXY نمایش داده می‌شود، قدرت ارز دلار در مقابل مجموعه‌ای از ارزهای خارجی (یا همان سبد ارزی) را نشان داده که این سبد خود متشکل از شش ارز معتبر جهانی است. یورو (با نزدیک به ۵۸ درصد)، ین ژاپن (۱۳.۶ درصد)، پوند انگلستان (۱۱.۹ درصد)، دلار کانادا (۹.۲ درصد)، کرون سوئد (۴.۲ درصد) و نهایتاً فرانک سوییس (با ۳.۶ درصد) اجزای سبد ارزی هستند که در مقایسه با دلار آمریکا، USDX را ایجاد می‌کنند. نمودار تغییرات این شاخص در نمودار ۴ آمده است.

شاخص دلار

نمودار ۴. شاخص دلار آمریکا در دو دهه اخیر (www.marketwatch.com)

شاخص دلار آمریکا با عبور از سطح مقاومتی ۱۰۴، با ثبت عدد ۱۰۶.۸۹ به بالاترین میزان از دو دهه اخیر رسید. تقویت ارزش دلار آمریکا باعث می‌شود تا قیمت کالاهایی از قبیل نفت خام برای سایر کشورها گران شود و همین موضوع بر روی انتظار سرمایه‌گذاران از قیمت‌ها در بازار اثرگذار است.

۳. چین کشوری که از دو سال پیش با کووید-۱۹ بر سر زبانها افتاد، با تقاضای ۱۰ میلیون بشکه نفت در روز، بزرگترین واردکننده نفت خام در سطح جهانی می‌باشد و بررسی سیاستهای این کشور امکان درک تحولات بین‌المللی بخصوص نقش چین در بازار انرژی را میسر می‌کند. در گذشته این تولیدکنندگان عمده نفت و گاز بودند که قواعد بازار انرژی را تعیین میکردند، اما اوضاع بگونه‌ای تغییر کرده که امروز کشورهایی چون چین و هند بعنوان بزرگترین تقاضاکنندگان در بازار انرژی، از چنان قدرتی برخوردارند که خط مشی را برای بزرگترین کارتل‌های تولیدکننده نفت و گاز تعیین می‌کنند. بخصوص آنکه بسیاری از این تولیدکنندگان از ضعف اقتصاد تک‌بعدی و وابستگی به درآمدهای ارزی بازار صادرات انرژی رنج می‌برند. به بیانی بهتر، بیشتر از آنکه نیاز به نفت و گاز کشورهایی چون چین را تحت فشار قرار دهد، عرضه نفت توسط کشورهای نفت خیز برایشان حیاتی می‌باشد. از این رو میتوان با نگاهی به تحولات اخیر اهمیت جایگاه چین و نقش آفرینی وی را در ۵ بخش بطور خلاصه تشریح کرد:

۳-۱ چین و کووید-۱۹:

بی‌شک مهمترین اخبار مربوط به چین به همه‌گیری کووید-۱۹ در دو سال اخیر گره خورده است. موضوعی که علی‌رغم نوسانات در آمار ابتلا در سه ماه اخیر، در سال ۲۰۲۲ از تب ابتدایی خود فاصله گرفته است. در همین راستا رسانه‌های چینی هفته اخیر از رفع محدودیتهای سفر به چین خبر داده‌اند. چین که عمده تولید ناخالص داخلی خود را مدیون بخش صنعتی است، با ازسرگیری فعالیتهای خون جدیدی را در بخش تقاضا

تزیق خواهد کرد. به تحلیل بسیاری از کارشناسان این حوزه از جمله سید غلامحسین حسن تاش در مجله نو، تنش روسیه-اوکراین سهم اندکی در جهش قیمت‌ها در بازار انرژی داشته و در واقع چشم‌انداز مثبت بهبود تقاضا پس از فروکش کردن کووید-۱۹ در چین بوده که منجر به افزایش قیمت‌ها شده است. برای نمونه مصرف سوخت در ماه گذشته تقریباً به ۹۰ درصد مصرف ماه ژوئن سال ۲۰۱۹ در این کشور رسیده که خبر خوبی است. سیاست‌های اقتصادی چین نیز موید این موضوع هستند. برخی خبرگزاریها روز پنجشنبه ۱۵ تیر اعلام کردند که چین با فروش بی‌سابقه اوراق قرضه، به دنبال تصویب بسته محرک ۲۲۰ میلیارد دلاری برای بهبود اقتصاد خود است.

۲-۳ چین در تعامل با روسیه و ایران:

همانطور که در مقدمه این بخش عنوان شد در دنیای امروز قدرت مصرف‌کنندگان بزرگ انرژی به حدی رسیده که خط مشی سیاست‌های بازار انرژی بطور مستقیم یا غیرمستقیم بوسیله آنها تعیین می‌شود که آن هم ناشی از وابستگی شدید درآمد ارزی کشورهای نفت‌خیز به درآمد ارزی صادرات انرژی به چین کشورهای است. فارغ از امضای قراردادهای بلندمدت چین با روسیه و ایران، حضور سه کشور در سازمان شانگهای، و برگزاری اجلاس مشترک بریکس در هفته اخیر باید به این واقعیت اشاره کرد که چین بهترین بازار برای ارسال محموله‌های نفتی روسیه و ایران است. بخصوص که هر دو کشور نفت‌خیز بدلیل تحریم‌های غرب بخش بزرگی از بازار خود را از دست داده‌اند. به گزارش بلومبرگ چین با بارگیری نفت ارزان روسیه از این تخفیف قابل توجه استفاده کرده تا آنجا که در ماه مه، روسیه گوی سبقت را در صادرات نفت از عربستان سعودی ربوده و به بزرگترین تامین کننده نفت چین تبدیل شده است. بنظر میرسد تحریم‌های غرب علیه روسیه و ایران بیش از همه به نفع چین تمام شده و این دو کشور با پذیرش چین بعنوان بازار مطمئن برای صادرات انرژی بطور ناخواسته به رقابت در تخفیف قیمت جهت عرضه بیشتر نفت روی آورده‌اند. ابعاد تعامل چین و روسیه به این موارد محدود نمی‌شود. روسیه به خرید یوان چین روی آورده و در مقابل چینها نفت، کالاهای صنعتی، و محصولات کشاورزی روسی را با قیمت ارزانتر از بازارهای جهانی خریده و حاشیه سود خود را بالا برده و قدرت اقتصادی خود را افزونتر می‌کند. بنظر می‌رسد غرب با تحریم روسیه منجر به نزدیک شدن بیشتر چینها و روسها به یکدیگر شده و از منظر اقتصادی مرتکب اشتباه بزرگی شده‌اند. در حالیکه ایالات متحده آمریکا بدنبال کنترل چین در نظم نوین جهانی بود، با شروع جنگ در خاک اوکراین با افزایش قدرت و میزان مانور چین روبه‌رو شده است. ناگفته نماند که اعمال تخفیف‌های بالاتر توسط روسیه نشان از وابستگی بیشتر این کشور در مقایسه با ایران به درآمدهای نفتی دارد چرا که اولاً ایران مدت زمانی مدیدی است با تحریم‌های غرب دست‌وپنجه نرم می‌کند و احتمالاً بخشی از نیاز خود به درآمدهای نفتی را

از راههای دیگر تامین میکند و یا از مدتها قبل بازارهای دیگری را برای صادرات خود پیدا کرده در حالیکه روسیه کمتر از یکسال مورد تحریم واقع شده و هنوز اثرات تحریمها بطور پایدار در این کشور پدیدار نشده است. ثانیاً روسیه علاوه بر درآمد ارزی باید خود را برای هزینه‌های بلندمدت جنگ با اوکراین نیز آماده کند.

۳-۳ چین پیروز تصویب یا عدم تصویب طرح کارتل نفتی

ایجاد کارتل نفتی برای تعیین سقف قیمتی بعد از مطرح شدن در نشست سران گروه ۷ طی دو هفته اخیر، این روزها شکل جدی‌تری بخود گرفته (به بخش ۵ مراجعه شود) و کشورهای پیشنهاددهنده و در راس آنها ایالات متحده بخوبی متوجهند که تصویب، پیاده‌سازی، و اثربخشی این سیاست که هدف آن کنترل قیمتها برای مقابله با تورم بخش انرژی و همچنین ضربه‌زدن به درآمد ارزی مسکو بوده، تنها با اجماع بین‌المللی تمامی مصرف‌کنندگان امکانپذیر است. در این میان چین بعنوان دومین مصرف‌کننده بزرگ، چنانچه ساز مخالف زده و بابت توجهی به این سیاست به واردات نفت با قیمت قبلی از روسیه ادامه دهد، عملاً این طرح را با شکست روبه‌رو خواهد کرد. این شکست بمعنای بالا ماندن قیمتها برای سایر مصرف‌کنندگان خواهد بود در حالیکه چین نفت را با تخفیفهای بالا از روسیه تامین می‌کند. در مقابل با تعیین سقف قیمتی، در صورت امتناع روسیه از عرضه نفت، چین می‌تواند نفت را از سایر تامین‌کنندگان این کالا همچون ایران و ونزوئلا تهیه کند. بنابراین شرایط کنونی به گونه‌ای رقم خورده که ایالات متحده آمریکا و متحدان اروپایش برای تصویب طرح کارتل نفتی به مذاکره با چین روی آورده‌اند و همزمان روسیه برای عدم تصویب چنین طرحی بیش از همه به همراهی چین نیاز دارد.

۳-۴ چین، طرح افزایش ذخایر یوان، و تغییر نظام ارزی دنیا

به گفته هنری کیسینجر وزیر خارجه سابقه آمریکا، هرکس که پول را مدیریت کند، قادر است جهان را اداره کند. ایالات متحده که در دهه‌های اخیر بعنوان مهمترین بازیگر بازار انرژی شناخته می‌شود از ابزار پولی-مالی برای مدیریت بازار انرژی استفاده کرده و سلطه دلار را در قیمت گذاریها رقم زده است. تاسیس بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول، و ایجاد بستر سویفت جهت انجام معاملات که سهم بزرگی در تحریمهای انرژی علیه ایران داشتند، از مهمترین نمونه‌های چنین ابزاری است. در مقابل کشورهای چین و روسیه از مدتها قبل برای مقابله با نظام ارزی کنونی دنیا که تحت اراده امریکاست برنامه‌ریزی کرده‌اند و بر لزوم حذف دلار از معاملات تجاری خود تاکید کرده‌اند. موضوعی که در یک دهه اخیر به دفعات توسط رهبر ایران نیز مطرح شده است. هفته گذشته نیز ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه، در حاشیه اجلاس گروه بریکس اعلام کرد چین و روسیه به همراه سایر کشورهای عضو این گروه، در تلاش برای گسترش واحد پول ذخیره جدید به جای دلار هستند. در این میان چین بالاترین میزان ذخایر ارز خارجی را دارد و در ماه

گذشته میلادی میزان ذخایر ارزی این کشور با ۸۰ میلیارد دلار افزایش به ۱۳۳۰۰ میلیارد دلار رسیده است. بنظر میرسد باید منتظر افزایش قدرت یوان چین در ماههای آتی بود. بانک اوتکریت روسیه در گزارشی اعلام کرد که از روز ۲۰ مه (۳۰ اردیبهشت) زمانی که بانک مرکزی این کشور محدودیت‌های خرید ارز را با هدف کم اثر کردن تحریم‌های غرب بر بخش مالی اعمال کرد، تقاضا برای یوان چین هشت برابر شده است.

۳-۵ چین و توسعه انرژیهای تجدیدپذیر:

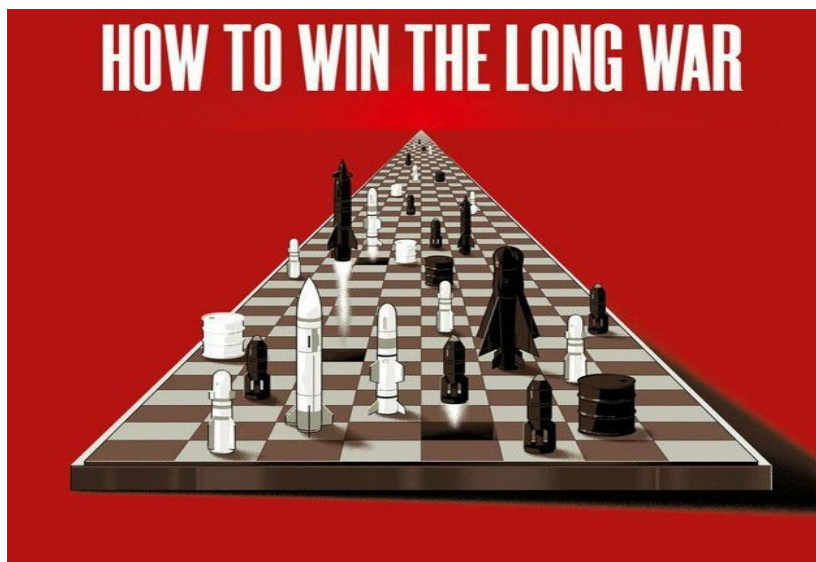
آژانس بین‌المللی انرژی با هشدار نسبت به عدم توسعه زیر ساختهای تولید انرژی خورشیدی، در گزارش خود به تمرکز زنجیره‌های تامین انرژی خورشیدی جهانی در چین اشاره کرد. آژانس بین‌المللی انرژی با تاکید بر دوبرابردن ظرفیت تولید پانلهای خورشیدی تا سال ۲۰۳۰ با هدف تامین مطمئن منابع انرژی و کاهش انتشار کربن، این سطح تمرکز از توسعه انرژی خورشیدی در چین را عامل آسیب‌پذیر شدن سایر اقتصادهای جهانی می‌داند. در این گزارش آمده است که چین به زودی تقریباً ۹۵ درصد از پلی‌سیلیکون جهان و شمش‌ها و ویفرهای لازم در زنجیره ارزش انرژی خورشیدی را تولید خواهد کرد.

۴. پس از درخواست مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه در نشست سران گروه ۷ برای عرضه نفت ایران به بازار انرژی، وساطت کشورهای اروپایی به مذاکره غیرمستقیم ایران و ایالات متحده در دوحه قطر منتهی شد. موضوعی که منجر به امیدواری اروپاییها نسبت به تامین انرژی از مسیر ایران در کوتاه‌مدت شده بود. به قول راديو فرانسه، اروپای کلافه، نیازمند نفت و گاز ایران است. فارغ از اظهارنظر نمایندگان دو کشور پس از اتمام مذاکرات دوحه که نشانگر عدم دستیابی توافق در این برهه از زمان بود، اقدام روز پنجشنبه وزارت خزانهداری آمریکا مبنی بر تحریم ۲ شخص و ۱۳ شرکت مرتبط با حوزه نفتی ایران نشانگر عدم عزم سیاسی درون کاخ سفید برای احیای توافق برجام و بازگشت ایران به بازار انرژی می‌باشد. البته بلومبرگ به نقل از دیپلمات‌های اروپایی نوشت مذاکرات اتمی در دوحه قطر احتمالاً پس از سفر بایدن به خاورمیانه در این ماه از سر گرفته می‌شود. در این میان باید به گزارش شرکت انگلیسی بریتیش پترولیوم اشاره کرد که از افزایش ۴۴۰ هزار بشکه‌ای صادرات نفت و میعانات گازی ایران در دولت سیزدهم علی‌رغم حفظ تحریمهای غرب خبر می‌دهد. طبق این گزارش، از بین ۵۲ تولیدکننده بزرگ نفت دنیا، ایران در رتبه هفتم قرار گرفته است.

۵. طرح کارتل نفتی بحث داغ این روزهای جهان انرژی است. موضوعی که بعد از اجماع سران گروه ۷ در آخرین نشست خود در آلمان ابعاد جدی‌تری پیدا کرده است. جزییات طرح کماکان بطور کامل مطرح نشده اما می‌توان این مرحله از تصویب طرح را به دو بخش تقسیم کرد:

۱. مذاکرات بین‌المللی جهت اجماع جهانی در تصویب و پیاده‌سازی طرح بخصوص تعامل با چین و هند

۲. دریافت بازخور سران روسیه و بررسی تاکتیک‌هایی که آنها می‌توانند برای مقابله با این طرح اتخاذ کنند ترسیم نقشه‌ی جدید برای بازار انرژی صرفاً تعیین‌کننده معادلات این بازار نیست. انرژی امروز بعنوان نقطه ثقل تعیین جایگاه کشورها در نظم نوین جهانی در نظر گرفته می‌شود و باید با نگاهی استراتژیک چنین سیاست‌هایی را دنبال کرد. انتشار یک عکس در مجله اکونومیست در هفته اخیر، خلاصه تمام تحلیلها و نظرات رسانه‌ها در مورد نقش نفت و انرژی در نظم جدید جهانی را منعکس می‌کند. تصویر شماره ۱ با نمایش یک صفحه شطرنج هرمی که بر بی‌پایان بودن جنگ اشاره می‌کند، از مخاطب در مورد پیروز این میدان سوال می‌کند. همانطور که در این صفحه شطرنج مشاهده می‌شود، در میان مولفه‌های راهبردی پیروزی در جنگ بلندمدت از دید اکونومیست بشکلهای نفتی مشاهده می‌شوند که نشان از جایگاه انرژی می‌دهد.

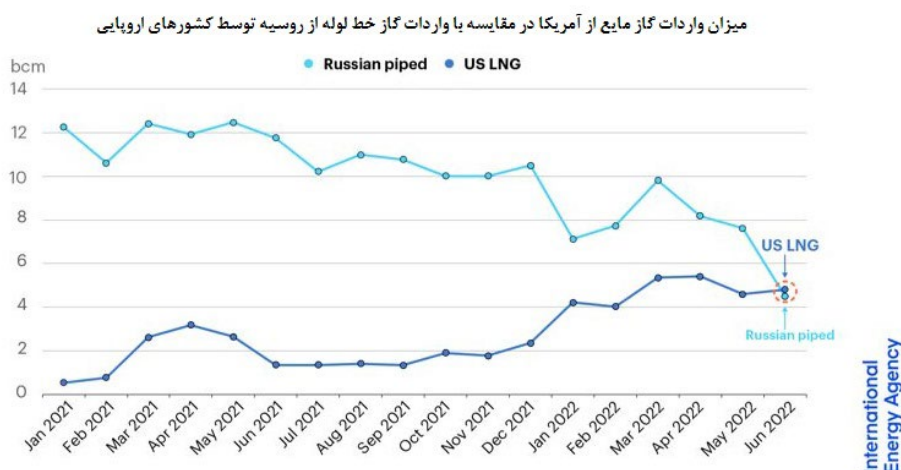

تصویر ۱. مولفه‌های پیروزی در جنگ بلندمدت از نگاه اکونومیست

جو بایدن در توییت هفته اخیر با اشاره به وضعیت سوخت در آمریکا، عصر حاضر را زمان جنگ و خطر جهانی نامید. بررسی اخبار بعد از وقوع جنگ در اوکراین نیز نشانگر تکرار مداوم یک واژه، یعنی بحران انرژی در میان اصحاب رسانه است. بنابراین شاید بتوان جنگ روسیه-اوکراین را جنگ بر سر انرژی خواند. با ترسیم چنین وضعیتی می‌توان به این نکته پی برد که در دنیای چندقطبی امروز تصویب یک طرح با محدودیت قیمت برای نفت یعنی دست گذاشتن بر روی موضوع انرژی، به معنای دمیدن بر تنور جنگ بوده که بررسی تبعات بلندمدت آن بسیار پیچیده است. در حالیکه در هفته گذشته ژاپن از لزوم نصف شدن قیمت‌ها در بازار نفت خبر داد و همچنین سران اروپایی قیمت‌های ۵۰ تا ۶۰ دلاری را برای این کالا مناسب خواندند، دمیتری مدودف، معاون رییس شورای امنیت ملی روسیه به این اظهارات واکنش نشان داد. به گزارش رویترز،

مدودف با اشاره به این که ژاپن حق خرید نفت و گاز را از روسیه نداشته و از مشارکت در پروژه کارخانه «الان جی ساخالین-۲» در روسیه کنار گذاشته می‌شود، در مورد رسیدن قیمت‌ها به ۳۰۰ تا ۴۰۰ دلار در هر بشکه در صورت اعمال سقف قیمتی هشدار داد. به تحلیل بانک جی‌پی‌مورگان، روسیه بدون آنکه آسیب چندانی ببیند قادر است با کاهش ۳ میلیون بشکه‌ای در روز تولید و عرضه نفت، قیمت را به ۱۹۰ دلار و در صورت کاهش ۵ میلیون بشکه‌ای صادرات نفت قیمت را به ۳۸۰ دلار در هر بشکه برساند. تحلیل‌هایی که بخوبی نشان می‌دهد تصمیم‌گیری در حوزه انرژی باید با دید استراتژیک و در نظر گرفتن منافع تمامی ذی‌نفعان صورت گیرد.

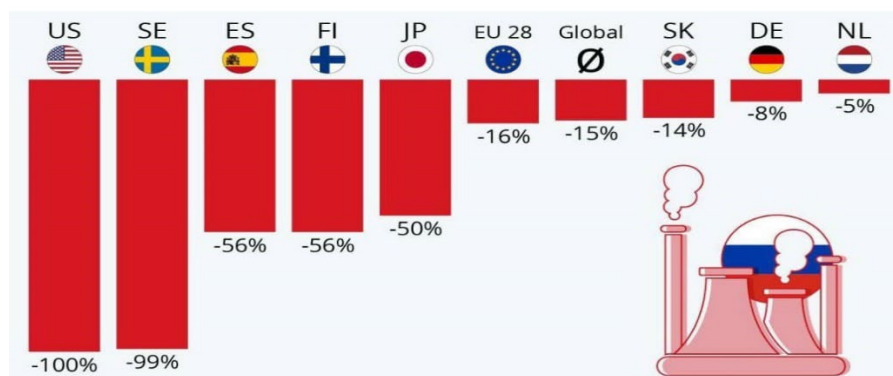
۶. از دیگر اخباری که در هفته اخیر بر تحولات بازار انرژی اثرگذار بود، دستور ولادیمیر پوتین برای اجرای کامل پروژه تولید گاز مایع طبیعی در تاسیسات ساخالین-۲ و قطع همکاری با شرکت فرانسوی شل و دو شرکت ژاپنی میتسوبی و میتسوبیشی بود. گاز از دو راه خط لوله و یا مایع‌سازی و انتقال از طریق کشتی منتقل می‌شود. به گفته سیدغلامحسین حسن‌تاش در مجله نگاه نو، سهم گاز مایع شده (LNG) در کل تجارت جهانی گاز در سال ۲۰۲۰، از تجارت از طریق خط لوله پیشی گرفته موضوعی که با توجه به صادرات بخش اعظم گاز روسیه از طریق خط لوله آنها را در موضع ضعف در این حوزه قرار می‌دهد. به گفته این کارشناس بازار انرژی، این آمریکا بوده که در سالهای اخیر بر توسعه زیرساختهای تولید و صادرات گاز مایع تاکید و گوی سبقت را از روسیه ربوده است. نمودار ۵ که در سایت آژانس بین‌المللی انرژی منتشر شده، گویای همه چیز است.

نمودار ۵. روند واردات گاز اتحادیه اروپا از روسیه و آمریکا (IEA)

پروژه گاز ساخالین-۲ تنها ۴ درصد از گاز طبیعی مایع جهان را تولید می‌کند و ۵۱ درصد از سهام آن متعلق به گازپروم است. ولادیمیر پوتین که سابقاً بر لزوم پرداخت واردات گاز خط لوله برای کشورهای اروپایی با روبل تاکید کرده بود، در هفته اخیر پرداخت بهای گاز مایع با روبل روسی را نیز الزامی کرد. در انتها خالی از لطف نیست به آمار منتشر شده پیرامون کاهش واردات سوخت‌های فسیلی اقتصادهای جهانی از روسیه در سایت استاتیستا اشاره کرد که در نمودار ۶ قابل مشاهده است.

میزان کاهش واردات سوخت‌های فسیلی
از شروع جنگ در اوکراین تا ماه مه سال ۲۰۲۲

نمودار ۶. میزان کاهش واردات سوخت‌های فسیلی اقتصادهای جهانی از روسیه (درصد) پس از شروع جنگ در اوکراین تا انتهای ماه مه سال ۲۰۲۲ (Statista)

همانطور که در این نمودار مشاهده می‌شود، ایالات متحده واردات خود را بطور کامل از روسیه قطع کرده و پس از آن سوئد با کاهش ۹۹ درصدی، فنلاند و اسپانیا با کاهش ۵۶ درصدی و ژاپن با کاهش ۵۰ درصدی واردات سوخت‌های فسیلی در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در این میان سوئد و فنلاند در تقابل با روسیه پا را فراتر گذاشته و علاوه بر کاهش واردات انرژی، در فرایند عضویت در ناتو قرار گرفته‌اند. اتحادیه اروپا نیز ۱۶ درصد کاهش واردات در سوخت‌های فسیلی از روسیه را بخود تخصیص داده است. نکته مهم اما تفاوت ایالات متحده با سایر کشورها در تولید منابع انرژی است که اروپاییها نقش مصرف‌کننده در بازار انرژی دارند حال آنکه ایالات متحده هم مصرف‌کننده و هم تولیدکننده بزرگ انرژی بوده و کاهش واردات از روسیه بیش از هر کشوری بر کشورهای اروپایی اثرگذار است.

همکاران این شماره: علیرضا اسقانیان، تبسم میرشکارزاده، عباس ملکی